

opusdei.org

El missatge i llegat social de sant Josepmaria a 50 anys del seu pas per l'Amèrica Llatina

Conferència pronunciada per
Mons. Mariano Fazio, vicari
auxiliar de l'Opus Dei, el dia 10
d'octubre del 2024, durant la
segona edició de Be Do Care, a
São Paulo (Brasil).

20/12/2024

ÍNDEX

1. Crida universal a la santedat, al mig del món, en tots els àmbits socials

2. Unitat de vida

3. Formació en doctrina social de l'Església

4. Sentit de responsabilitat

5. Amor a la llibertat, pluralisme

6. Capacitat de diàleg

7. Esperit de servei. Governar és servir

8. Compassió i acció

.....

1. Crida universal a la santedat, al mig del món, en tots els àmbits socials

El missatge que sant Josepmaria va rebre de Déu el 2 d'octubre del 1928 se centrava en la crida a la santedat al mig del món a través del treball professional i de les circumstàncies ordinàries del cristià. Tots els cristians estan cridats a la santedat en virtut del baptisme, i per a la immensa majoria dels homes no requereix “sortir del seu lloc” per anar cap a aquesta. El món —la vida corrent, amb els seus àmbits característics del treball professional, la família i els deures d'estat en la societat civil— és l'hàbitat on el cristià s'identifica amb Crist. La santificació de la vida ordinària exigeix l'auxili de la gràcia i de la relació personal amb Déu. Alhora, la vida espiritual mateixa necessàriament s'insereix i fa

referència a les circumstàncies normals de l'existència al mig del món.

El Senyor espera que ens santifiquem i fem apostolat en el si de la nostra família, en el nostre lloc de feina, en els cercles d'amistats, en les iniciatives socials en què estem ficats, en el nostre poble, ciutat, regió i país. Sempre amb una visió universal, catòlica, que ens fa veure amb els ulls de la fe que la influència que podem tenir en el nostre ambient pot arribar fins als confins del món. Però cal començar pel que tenim a l'abast de la mà. Si no aprofitem les nostres circumstàncies immediates, cauríem en visions imaginàries que impedirien tota fecunditat apostòlica.

Posem-ne un exemple literari. A *Casa desolada*, una de les millors novel·les sortides de la ploma de Charles Dickens, hi ha un personatge grotesc:

Mrs. Jellyby. Aquesta senyora representa les persones que estan obsessionades per ajudar tothom — com més lluny de les seves circumstàncies vitals sigui aquest món, millor—, però que s'obliden que tenen persones necessitades al seu costat, moltes vegades a casa seva, a la seva comunitat de veïns o a la seva mateixa ciutat.

Mrs. Jellyby dedica totes les hores del dia a escriure cartes, contestar-les i organitzar reunions a fi d'ajudar una missió a l'Àfrica: *Borrioboola-Gha*. És mare de família nombrosa, però els seus fills viuen enmig del desordre i de la brutícia. Ningú no se n'ocupa, i quan reclamen l'atenció de la seva mare, aquesta els retreu que «no s'interessin dels grans problemes del món». En el fons, segons Mrs. Jellyby, els seus fills són uns egoistes. També el seu marit és víctima de la preocupació per la missió africana de la seva esposa. Viu aïllat, enmig de

problemes financers terribles, sense ningú que es preocupi per ell. Mrs. Jellyby es desentén dels problemes familiars, perquè la seva preocupació es basa en els pobres africans que tenen tantes necessitats materials i espirituals. Una preocupació, d'altra banda, ingènua, ja que es dedica a teixir abrics de llana, que poc ús tindrien en les calors tropicals de l'Àfrica.^[1]

En realitat, l'egoista és ella: el seu zel per l'Àfrica és una forma d'escapisme per no enfrontar-se als problemes i les necessitats ordinaris de cada dia: preparar el menjar, netejar la casa, mantenir l'ordre enmig d'una família nombrosa, cuidar un fill malalt, consolar al que està trist, animar la filla que té dificultats sentimentals, servir de suport al seu marit en els moments de crisi econòmica, millorar la convivència amb els seus veïns, etc.

El Senyor ens crida a santificar la vida ordinària, inclosos tots els aspectes de la vida social, amb un sa realisme sobrenatural. Volem canviar el món, però hem de començar per canviar el nostre cor i l'ambient que ens envolta. Per a aquesta obra de santificació hi ha dues condicions necessàries: que mostrem coherència en els nostres actes amb la fe que professem i que ens formem prou per regir-nos pels principis de l'Evangeli, que tanta llum llancen sobre els camins per assolir el bé comú de la societat. Passem a analitzar aquestes dues condicions.

[Torna a l'índex](#)

2. Unitat de vida

En les circumstàncies ordinàries segurament hem vist —en la nostra vida o en la dels nostres parents, amics o veïns— incoherències entre

la moral natural o la doctrina cristiana i les actuacions en la vida social de molts catòlics. Persones que no respecten les lleis de trànsit, que menteixen en la seva declaració impositiva, que difonen calúmnies infundades o que, simplement, tracten amb menyspreu les persones que ocupen un lloc més humil en l'escala social. Tot això representa un obstacle obvi per a la cerca del bé comú amb sentit cristià.

Fa molts anys, el sant aragonès escrivia: «És freqüent, en efecte, fins i tot entre catòlics que semblen responsables i pietosos, l'error de pensar que només estan obligats a complir els seus deures familiars i religiosos, i amb prou feines volen sentir parlar de deures cívics. No es tracta d'egoisme: és senzillament falta de formació, perquè ningú no els ha dit mai clarament que la virtut de la pietat —part de la virtut cardinal de la justícia— i el sentit de

la solidaritat cristiana es concreten també en aquest estar presents, en aquest conèixer i contribuir a resoldre els problemes que interessin tota la comunitat».^[2]

La crida a la santedat al mig del món porta, com una de les seves conseqüències més importants, a encarnar el que sant Josepmaria anomenava “unitat de vida”. Les persones incoherents en la seva actuació amb la seva fe podrien ser qualificades d’homes o dones amb una doble personalitat o, utilitzant una paraula molt esmentada en els Evangelis, persones amb falsedat i engany.

Sant Josepmaria conclou: «És, doncs, necessari imitar Jesucrist per donar-lo a conèixer amb la nostra vida. Sabem que Crist es va fer home a fi d’introduir tots els homes en la vida divina, perquè —unint-nos a Ell— visquéssim individualment i

socialment la vida de Déu».^[3]

Observeu que es parla de viure
“socialment” la vida de Déu.

[Torna a l'índex](#)

3. Formació en doctrina social de l'Església

Acabem de veure com sant Josepmaria assenyalava que la ignorància és un dels factors que expliquen la falta de compromís social dels catòlics. Juntament amb la unitat de vida, una altra implicació de la crida a la santedat enmig de les relacions socials és el coneixement de la doctrina social de l'Església. Citem textualment el sant aragonès: «Us diré, amb aquest propòsit, quin és el meu gran desig: voldria que, en el catecisme de la doctrina cristiana per als nens, s'ensenyés clarament quins són aquests punts fermes, en els quals no es pot cedir, en actuar d'una manera o d'una altra en la vida

pública; i que s'afirmés, alhora, el deure d'actuar, de no abstenir-se, d'oferir la col·laboració d'un mateix per servir amb lleialtat, i amb llibertat personal, al bé comú. Aquest és un gran desig meu, perquè veig que així els catòlics aprendrien aquestes veritats des de petits, i les sabrien practicar després quan fossin adults».^[4] Gràcies a Déu, això és ja una realitat en el *Catecisme de l'Església Catòlica* i en el *Compendi de doctrina social de l'Església*.

El papa Francesc també es fa ressò d'aquesta mateixa preocupació. En la seva encíclica *Fratelli tutti* expressa la seva pena per la confusió que molts cristians tenen en matèries socials, com els que donen suport a nacionalismes tancats, xenofòbies i menyspreus pel que és diferent. El remei és la formació: «La fe, amb l'humanisme que inspira, ha de mantenir viu un sentit crític davant d'aquestes tendències, i ajudar a

reaccionar ràpidament quan comencen a insinuar-se. Per a això és important que la catequesi i la predicació incloguin de manera més directa i clara el sentit social de l'existència, la dimensió fraterna de l'espiritualitat, la convicció sobre la inalienable dignitat de cada persona i les motivacions per a estimar i acollir tothom». ^[5]

Qui vulgui impregnar les estructures terrenals de l'esperit de Crist, necessàriament s'ha de formar per no equivocar el camí. L'Evangelí llança una llum intensa per comprendre el projecte de Déu sobre l'organització social, la família, l'economia, la cultura. Benet XVI parlava sovint dels “principis no negociables” que el cristià coherent ha de defensar per apropar, tant com sigui possible, aquest món al projecte diví sobre el mateix. Però si hi ha principis “no negociables”, també hi ha moltes coses que són negociables,

objecte de tractatives, de diàleg, de cerca de consensos, etc. Distingir les coses unides essencialment a la fe de les coses opinables és fonamental per contribuir a la construcció d'una societat cada vegada més conforme als plans de Déu. I per distingir correctament, cal formar-se bé.

Sant Josepmaria no pretenia que tots els ciutadans fossin professionals de la política o de les ciències socials, però afavoria que tots tinguessin «un mínim de coneixement dels aspectes concrets que adquireix el bé comú de la societat, en la qual viu cadascú, en unes circumstàncies històriques determinades; i també es pot exigir un mínim de comprensió de la tècnica —de les possibilitats reals, limitades— de l'administració pública i del govern civil, perquè sense aquesta comprensió no hi pot haver crítica serena i constructiva ni opinions assenyades».^[6]

A Itàlia, hi ha una dita popular que diu així: *Piove. Governo ladro!* (Plou. Govern lladre!) La crítica fàcil, la protesta gratuïta, les reivindicacions desorbitades, que estan tant a l'ordre del dia en la vida política, en l'opinió pública i a les xarxes socials, no contribueixen en res a la cerca del bé comú. Seguir el consell de sant Josepmaria de formar-nos bé i d'intentar entendre amb empatia el món que ens envolta crearia un ambient de pau, de justícia i de comprensió que sí que ajudarien el bé social de la comunitat.

[Torna a l'índex](#)

4. Sentit de responsabilitat

En l'Evangeli són nombroses les crides que el Senyor dirigeix als seus deixebles perquè prenguin consciència de la responsabilitat que els competeix sobre el món. El cristià ha de ser sal i llum, ferment a la

massa. La paràbola dels talents, en què el Senyor ens demana de fer fructificar les nostres capacitats al servei dels nostres germans, és de les més comentades per la tradició de l'Església, ja que és sempre un despertador per evitar la passivitat i la indolència. La llegim al capítol XXV de sant Mateu, en què també hi ha la descripció del Judici Universal: el Senyor demanarà compte de com ens vam fer càrrec dels altres, de com vam ser responsables del proïsme, especialment dels més necessitats.

La paràbola del bon samarità és un altre despertador de la nostra responsabilitat envers els altres. El papa Francesc comenta que «aquesta paràbola és una icona il·luminadora, capaç de posar de manifest l'opció de fons que necessitem prendre per reconstruir aquest món que ens fa mal. Davant tant de dolor, davant de tanta ferida, l'única sortida és ser

com el bon samarità. Tota altra opció acaba o bé a la banda dels bandolers o bé a la banda dels qui passen de llarg, sense compadir-se del dolor de l'home ferit en el camí. La paràbola ens mostra amb quines iniciatives es pot refer una comunitat a partir d'homes i dones que fan seva la fragilitat dels altres, que no deixen que s'erigeixi una societat d'exclusió, sinó que es fan proïsme i aixequen i rehabiliten el caigut, perquè el bé sigui comú. Al mateix temps, la paràbola ens adverteix de certes actituds de persones que es miren només a elles mateixes i no es fan càrrec de les exigències ineludibles de la realitat humana».^[7]

Unitat de vida i formació en la doctrina —sempre fonamentades en una vida espiritual sincera— enfortiran el nostre sentit de responsabilitat social. Cal deixar de banda la passivitat i la comoditat, i carregar sobre les nostres espatlles

aquest món nostre, tan ple de necessitats, d'injustícies, de sofriments. «El vostre amor a tots els homes us ha de portar a afrontar els problemes temporals amb valentia, segons la vostra consciència. No tingueu por del sacrifici, ni d'assumir càrregues pesades. Cap esdeveniment humà no us pot ser indiferent, ans al contrari, tots han de ser ocasió per fer bé a les ànimes i facilitar-los el camí cap a Déu».^[8]

La manifestació principal del sentit de responsabilitat social rau en el compliment de les nostres obligacions d'estat: treballar bé, amb tota la perfecció que siguem capaços, per prestar el servei que els nostres conciutadans esperen en justícia de nosaltres; crear un ambient familiar apte per formar en virtuts els fills, futurs ciutadans responsables; respectar les lleis i els ordenaments jurídics vàlids perquè la convivència sigui ordenada i pacífica. Allà ens

espera el Senyor, i així podrem contribuir eficaçment al bé comú. Mons. Fernando Ocáriz es referia al caràcter transformador del treball: «El treball santificat és sempre una palanca de transformació del món, i el mitjà habitual a través del qual s'haurien de produir els canvis que dignifiquen la vida de les persones, de manera que la caritat i la justícia amarín veritablement totes les relacions. El treball fet així podrà contribuir a purificar les estructures de pecat, convertint-les en estructures en què el desenvolupament humà integral sigui una possibilitat real».^[9]—

[Torna a l'índex](#)

5. Amor a la llibertat, pluralisme

El bé comú implica crear les circumstàncies perquè cada persona pugui assolir la seva plenitud en la

vida personal i de relació amb els altres. Per a això, cal garantir amplis àmbits de llibertat. No és aquest el moment per aturar-nos en tots els aspectes de la llibertat: només assenyalem que la plenitud de la vida humana és l'Amor —amb majúscula, que s'identifica amb Déu—, i sense llibertat no podem estimar.

En moltes societats contemporànies la llibertat pateix un detriment preocupant. A força d'imposar el que suposadament és “correcte” des d'una perspectiva tancada a l'esperit, aquesta llibertat es veu limitada i moltes persones cauen en una espiral de la por i el silenci per no quedar fora de joc, com ha passat amb l'anomenada cultura de la cancel·lació que estan denunciant els rectors d'algunes de les universitats més destacades dels Estats Units. En algunes latituds s'imposen dictadures d'un signe o d'un altre, impregnades d'ideologies totalitàries, que

impedeixen expressar els
pensaments que no coincideixin amb
la doctrina oficial, sota pena de
presó. Més greu encara són els
intents de negar la llibertat religiosa
als ciutadans, exercint una
persecució sistemàtica als que no
comparteixen el credo únic oficial
d'una societat basada en el
fonamentalisme. No es tracta només
del fonamentalisme religiós: també
el laïcisme peca de totalitari quan
impedeix les manifestacions
públiques d'una fe religiosa.

A sant Josepmaria li agradaven l'aire
net i l'aigua clara. Allà on es nega la
llibertat, l'ambient social s'omple de
foscors i l'aigua que hauria de córrer
libèrrima per sadollar la set dels
ciutadans s'estanca i es podreix. Per
això, una de les característiques més
excel·lents dels seus ensenyaments—
i no només en la dimensió social—
era precisament el seu amor a la
llibertat. Afirmava amb força que hi

ha un àmbit libèrrim en la persona humana en què només poden entrar la mateixa persona interessada i Déu, i que sempre s'ha de respectar: la intimitat de les consciències. El respecte il·limitat pel sagrari íntim de les consciències el portava a defensar la llibertat en matèria religiosa. Va mantenir relacions d'amistat autèntica amb persones de tot credo o sense cap credo, i estava disposat a donar la vida per defensar la llibertat de les seves consciències. Va sostenir un forcejament filial amb la Santa Seu perquè permetés que a l'Opus Dei hi pogués haver cooperadors no catòlics, i fins i tot no cristians. Es va omplir d'alegria amb la declaració sobre la llibertat religiosa *Dignitatis humanae*, del Concili Vaticà II. Parafrasejant la declaració magisterial, afirmava: «Jo defenso amb totes les meves forces la *llibertat de les consciències*, que denota que no és lícit a ningú d'impedir que la criatura reti culte a

Déu. S'han de respectar les legítimes ànsies de veritat: l'home té una obligació greu de cercar el Senyor, de conèixer-lo i adorar-lo, però a la terra ningú no s'ha de permetre d'imposar al proïsme la pràctica d'una fe que no té; de la mateixa manera que ningú no pot apropiarse el dret de fer mal a qui l'ha rebuda de Déu».^[10]_____

Juntament amb la llibertat religiosa, sant Josepmaria defensava la llibertat de tots els cristians per defensar les seves opinions en les matèries que Déu ha deixat al lliure albir dels homes. Fomentava un clima vital obert, en el qual cadascú es pogués manifestar senzillament com era, i en el qual es respectessin les opinions dels uns i els altres. Detestava la tirania, «perquè és contrària a la dignitat humana»,^[11]_____ i manifestava un gran respecte pel pluralisme en el que és opinable, tant si es tractava de temes polítics com si

eren socials, econòmics, culturals o esportius: en definitiva, en l'ampli món del que no és dogmàtic. Llegim a *Solc*: «Que trist que és tenir una mentalitat cesarista, i no comprendre la llibertat dels altres ciutadans, en les coses que Déu ha deixat al judici dels homes».^[12]_____

En un article publicat al diari *ABC* de Madrid el 2 de novembre del 1969, sant Josepmaria s'expressava d'aquesta manera: «Déu, en crear-nos, ha corregut el risc i l'aventura de la nostra llibertat. Ha volgut una història que sigui una història veritable, feta de decisions autèntiques, i no una ficció ni un joc. Cada home ha de fer l'experiència de la seva autonomia personal, amb el que això suposa d'atzar, de tempteig i, de vegades, d'incertesa. No oblidem que Déu, que ens dona la seguretat de la fe, no ens ha revelat el sentit de tots els esdeveniments humans. Juntament amb les coses que per al

cristià són totalment clares i segures, n'hi ha d'altres —moltíssimes— en què només val l'opinió: és a dir, un cert coneixement del que pot ser veritable i oportú, però que no es pot afirmar de manera incontrovertible. Perquè no només és possible que jo m'equivoqui, sinó que —tot i tenir jo raó— és possible que la tinguin també els altres. Un objecte que a un li sembla còncav, li semblarà convex als que estiguin situats en una perspectiva diferent».^[13]

La responsabilitat implicava l'obligació moral d'intervenir en la vida de la societat i deixar-hi una empremta evangèlica, sempre en el respecte de les lliures opcions temporals. «Interpreteu, doncs, els meus mots com el que són —afirmava en la cèlebre homilia del Campus de la Universitat de Navarra—: una crida perquè exerciu, cada dia! i no solament en situacions d'emergència, els vostres drets; i

perquè compliu noblement les vostres obligacions com a ciutadans —en la vida política, econòmica, universitària, professional—, assumint amb valentia totes les conseqüències de les vostres decisions lliures, bo i carregant amb la independència personal que us pertoca. I aquesta cristiana *mentalitat laical* us permetrà de fugir de tota intolerància, de tot fanatisme —ho diré d’una manera positiva—, us farà conviure en pau amb tots els vostres conciutadans, i també us farà fomentar la convivència en els diversos ordres de la vida social».^[14]

La llibertat en matèries opinables forma part essencial del seu esperit secular i laical. Odiava la mentalitat de “partit únic” i reivindicava per als cristians la llibertat d’opinió i les decisions responsables en les seves activitats professionals i socials: «No hi ha dogmes en les coses temporals. No va d’acord amb la dignitat dels

homes intentar fixar unes veritats absolutes, en qüestions en què per força cadascú ha de contemplar les coses des del seu punt de vista, segons els seus interessos particulars, les seves preferències i amb la seva experiència peculiar. Pretendre imposar dogmes en l'aspecte temporal condueix, inevitablement, a forçar les consciències dels altres, a no respectar el proïsme».^[15]_____

Cal afegir que, per al nostre autor, inseparablement unida a aquesta consciència de la llibertat del cristià en l'aspecte temporal, hi havia l'obligació de la formació de la consciència i també l'afirmació del dret-deure de la jerarquia eclesiàstica de pronunciar judicis morals sobre les realitats temporals quan ho exigissin la fe i la moral cristianes.^[16]_____

[Torna a l'índex](#)

6. Capacitat de diàleg

El pluralisme social impulsat per sant Josepmaria implica que s'instauri en la societat una “cultura del diàleg”. Precisament al diàleg sant Pau VI va dedicar la seva primera encíclica, *Ecclesiam suam*. El fundador de l'Opus Dei animava a no discutir, sinó a intercanviar opinions, amb caritat i respecte per la persona que opina de manera diversa a la nostra. Per dialogar fa falta humilitat: no som amos de la veritat i podem aprendre dels altres —i ho hem de fer—; fa falta caritat: no hem de maltractar mai una persona per molt que estiguem segurs que està equivocada; fa falta comprensió, és a dir, posar-nos en les circumstàncies dels altres. En definitiva, en el diàleg exercim moltes virtuts cristianes que fan més humana la societat en què vivim.

Perquè el diàleg sigui real, és clau mantenir-nos fidels a la nostra identitat. La immensa majoria de les qüestions són opinables. Al seu torn, hi ha un nucli de veritats —tant de fe com d'ordre natural— en què una persona de consciència recta no pot cedir: es tracta de la “santa intransigència”, en l'expressió utilitzada per sant Josepmaria, o dels “principis no negociables”, de Benet XVI. Un punt de *Solc* esmentat abans acaba així: «Només en la fe i en la moral hi ha un criteri indiscutible: el de la nostra Mare l'Església».^[17]

Defensar amb gràcia aquests punts irrenunciabls no significa ser fonamentalistes: és ser coherents amb la nostra consciència humana i cristiana.

En una carta enviada als seus fills el 21 de gener del 1966, sant Josepmaria s'esplaiava sobre el diàleg que tot cristià ha de mantenir en la societat, per fer-la més humana

i, en conseqüència, més cristiana.
Reproduïrem alguns passatges
d'aquesta carta, ja que considero que
mereix ser coneguda i, sobretot,
aplicada en un ambient de crispació
com és l'actual en el debat públic,
tant en l'aspecte polític com en el
cultural i religiós.

Com sempre, el model és la vida de
Jesús, que va mantenir un diàleg
ininterromput amb tota mena de
persones. «Amb la llum sempre nova
de la caritat, amb un amor generós a
Déu i al proïsme, renovarem, d'acord
amb l'exemple que ens va donar el
Mestre, les nostres ànsies de
comprendre, de disculpar, de no
sentir-nos enemics de ningú».^[18] La
nostra actitud ha de ser la de
sembradors de pau i alegria al món,
estimant i defensant la llibertat de les
ànimes, guanyada i respectada pel
mateix Senyor.

Sant Josepmaria concebia com a finalitat pròpia de l'Opus Dei —però la podem aplicar a tots els cristians— «estendre per tot el món el missatge d'amor i de pau que el Senyor ens ha llegat; per convidar tots els homes a respectar els drets de la persona».^[19]—

El fundador descriu un panorama poc encoratjador dels temps que li havien tocat viure, que són molt similars als nostres: es parla molt de pau, però la pau brilla per la seva absència; es parla de democràcia i igualtat, però hi ha castes tancades i impenetrables; es clama per la comprensió, però no es viu, tampoc entre els cristians. «Són moments en què els fanàtics i els intransigents —incapaços d'admetre raons alienes— es curen en salut i titllen de violents i agressius els que són les seves víctimes. Ens ha cridat (el Senyor), en fi, quan se sent molt a parlar d'unitat, i potser és difícil concebre que hi pugui haver més desunió, no

ja entre els homes en general, sinó entre els mateixos catòlics».^[20]

Sant Josepmaria aborda un tema central en l'actuació dels cristians a la plaça pública: fidelitat a la doctrina —que anomena, com hem vist, “santa intransigència”— i acollida i respecte per totes les persones, també les que estan en l'error: és la “santa transigència”. I aclareix: «Tanmateix, cal que ensenyeu a molta gent a practicar aquesta doctrina, perquè no és difícil trobar qui confongui la intransigència amb la intemperància i la transigència amb l'abandonament de drets o de veritats que no es poden malvendre».^[21]

Els cristians no podem transigir amb les veritats de fe. El dipòsit de la Revelació no ens pertany. Si es fessin els canvis en la doctrina que molts pretenen, amb la bona intenció que

tots ens poséssim d'acord, sortiria una espècie de religió vaga i sentimental, que ja no seria sal i llum. El cristià ha de defensar el que l'Església ensenya en matèria de fe i costums «amb l'exemple, amb la paraula, amb els vostres escrits, amb tots els mitjans nobles que estiguin al vostre abast».^[22]_____

La fidelitat a la veritat no ens pot portar al desig d'aniquilar qui s'equivoca, o a deixar-nos arrossegar per la ira o a caure en el fanatisme. No es tracta de ser un “martell d'heretges”. Cal distingir entre l'error i la persona equivocada. Però en l'error mateix s'ha de rescatar la part de veritat que comporta. «Les idees dolentes no acostumen a ser totalment dolentes; tenen ordinàriament una part de bé, perquè si no, no les seguiria ningú. Gairebé sempre tenen una espurna de veritat, que és el seu esquer; però aquesta part de veritat no és seva:

està presa de Crist, de l'Església; i, per tant, són aquestes idees bones — que estan barrejades amb l'error— les que han de venir darrere dels cristians, que tenen la veritat plena; no hem de ser nosaltres els que hi anem darrere». ^[23]_____

La “santa transigència” ens porta a conviure amb tothom, a dialogar amb tothom. «Hem de viure, en una paraula, en una conversa contínua amb els nostres companys, amb els nostres amics, amb totes les ànimes que s'apropin a nosaltres. Aquesta és la santa transigència. Certament, podríem anomenar-la *tolerància*, però tolerar em sembla poc, perquè no es tracta només d'admetre, com un mal menor i inevitable, que els altres pensin de manera diferent o estiguin en l'error. També es tracta de cedir, de transigir en tot el que és nostre, en el que és opinable, en allò que —sense tocar el que és essencial— podria ser motiu de discrepància.

Es tracta, en fi, de llimar asprors on es puguin llimar per crear una plataforma d'enteniment que faciliti la llum als equivocats».^[24]_____

Si faltés aquest tarannà obert, faríem un mal servei a la veritat, com els que «converteixen la seva vida en una croada perpètua, en una defensa constant de la fe, però de vegades s'obcequen i obliden que la caritat i la prudència haurien de regir aquests bons desitjos, i es fan fanàtics. Malgrat la seva intenció recta, el gran servei que volen prestar a la veritat es desnaturalitza i acaben fent més mal que bé, defensant potser la seva opinió, el seu amor propi, el seu entossudiment d'idees. Com l'*hidalgo* de la Manxa, veuen gegants on només hi ha molins de vent; es converteixen en persones malhumorades, agres, de zel amarg, de maneres brusques, que no troben mai res de bo, que tot ho veuen negre, que tenen por de la llibertat

legítima dels homes, que no saben somriure».^[25]

Lluny d'aquesta actitud, la conducta del cristià en el debat públic està presidida per la caritat, que té, entre altres característiques, la delicadesa en el tracte, la bona educació, l'amor a la llibertat aliena, la cordialitat, la simpatia. D'altra banda, no ens podem limitar a parlar o a donar bon exemple: «també cal que escolteu, que estigueu disposats a entaular un diàleg franc i cordial amb les ànimes que voleu apropar a Déu».^[26]

Sant Josepmaria impulsa a comprendre tothom, a anar de bracet amb tothom, a treballar junts també amb les persones que estan en una altra sintonia ideològica. Per apropar aquestes persones a la veritat, cal enfortir la nostra formació doctrinal i regar-ho tot amb la caritat de Crist. «Contra qui estem? Contra ningú. No puc estimar el diable, però a tothom

que no sigui el diable —per dolent
que sigui o que sembli— li vull bé.
No em sento ni m'he sentit mai
contrari a ningú; rebutjo les idees
que van contra la fe o contra la moral
de Jesucrist, però alhora tinc el deure
d'acollir, amb caritat de Crist, tots els
que les professin». ^[27] —

El 1974, sant Josepmaria va fer una
visita pastoral per alguns països
d'Amèrica del Sud. A l'Argentina hi
havia un ambient tens, de desunió
nacional i de violència fratricida. Les
seves paraules en veu alta van
ressonar als cors de milers
d'argentins que estaven patint
aquesta situació, i que bé es poden
aplicar a moltes circumstàncies de
l'actualitat: «Que sembreu la pau i
l'alegria per tots costats; que no
digueu cap paraula molesta per a
ningú; que sapigueu anar de bracet
dels que no pensen com vosaltres.
Que no us maltracteu mai; que

sigueu germans de totes les criatures, sembradors de pau i alegria».^[28]

Torna a l'índex

7. Esperit de servei. Governar és servir

La paraula *servei* no té massa popularitat. En canvi, la paraula *poder* es presenta com quelcom desitjable. Aquest fet potser posa de manifest que vivim en un món secularitzat, que ha oblidat que regnar és servir. Almenys aquesta va ser sempre la visió cristiana de l'autoritat. Qui ocupa un lloc de responsabilitat en la societat —un governant, una professora universitària, un pare de família, etc. — ha de ser conscient que és allà per servir els seus súbdits, els seus alumnes, els membres de la seva família. Sovint veiem el contrari: es considera que qui exerceix el poder té la possibilitat de servir-se a si

mateix. Veu el poder com una propietat personal des de la qual progressar. D'aquí sorgeixen fenòmens tan difosos als cinc continents, com la corrupció política i econòmica, l'arbitrarietat, els desitjos de perpetuar-se en el poder. La història i la literatura —pensem en tants reis de les obres de Shakespeare, com Macbeth o Ricard III— ho demostren àmpliament. Gràcies a Déu, també hi ha nombrosos exemples de persones que exerceixen el poder amb autoritat moral, amb suavitat, amb respecte, amb esperit de servei: honren el nom de “ministres”, paraula que ve del llatí *ministrare*, és a dir, servir.

Una de les característiques que sant Josepmaria assenyala més sovint per a la santificació de totes les dimensions socials és precisament l'esperit de servei. Tota tasca humana honesta té com a finalitat

intrínseca el servei als altres. Serveix tant el metge com la mestressa de casa, l'escombriaire municipal com la investigadora o el treballador bancari. El servei no és quelcom afegit al treball humà. «Pensem a poc a poc què hi ha a l'entranya de la nostra labor professional. Us diré que és una única intenció: *servir*. Perquè al món, ara, la importància de la missió social de totes les professions és clara: fins i tot la caritat s'ha fet social, fins i tot l'ensenyament s'ha fet social».^[29]

Escrivà es referia al desig sobrenatural de servir Déu i les ànimes que ha de regnar als cors de tots els cristians, i que també té una dimensió humana: «intentar aconseguir la perfecció cristiana al món netament, amb la vostra actuació libèrrima i responsable en tots els camps de l'activitat ciutadana. Un servei abnegat, que no envileix, sinó que educa, que

engrandeix el cor —ho fa *romà*, en el sentit més alt d'aquesta paraula— i porta a buscar l'honor i el bé de la gent de cada país: perquè cada dia hi hagi menys pobres, menys ignorants, menys ànimes sense fe, menys desesperats, menys guerres, menys inseguretat, més caritat i més pau».

[30]

L'esperit de servei porta necessàriament a pensar en els altres, a viure aquesta clau antropològica cristiana, assenyalada en el número 24 de la *Gaudium et spes*: la persona humana es realitza en el do sincer de si mateix. En l'entramat de les relacions socials és on exercim aquesta entrega als altres. «L'actuació de cadascun de nosaltres, fills, és *personal i responsable*. Hem d'intentar donar bon exemple davant de cada persona i davant de la societat, perquè un cristià no pot ser individualista, no es pot desentendre dels altres, no pot

viure egoistament, d'esquena al món: és essencialment social, membre responsable del Cos Místic de Crist».

[31]

D'acord amb la seva visió, si en la societat preval l'esperit de servei, la transformació del món —sempre conscients de les humanes limitacions— serà una realitat. «La nostra labor apostòlica contribuirà a la pau, a la col·laboració dels homes entre si, a la justícia, a evitar la guerra, a evitar l'aïllament, a evitar l'egoisme nacional i els egoismes personals: perquè tots s'adonaran que formen part de tota la gran família humana, que està dirigida per voluntat de Déu a la perfecció».

[32]

Sant Josepmaria és un mestre a l'hora d'ampliar horitzons: encara que la nostra tasca en la societat sigui aparentment ínfima o de poca importància als ulls humans, podem canviar el món precisament des d'aquesta.

Si tots els àmbits socials constitueixen una oportunitat per contribuir al bé comú, per servir, és evident que alguns d'aquests són estratègics. Sant Josepmaria assenyala en particular el servei públic, l'activitat política. «En tots els camps en què els homes treballen —insisteixo— també us heu de fer presents vosaltres, amb el meravellós esperit de servei dels seguidors de Jesucrist, que *no ha vingut a ser servit, sinó a servir*: sense abandonar imprudentment —seria un error gravíssim— la vida pública de les nacions, en la qual actuareu com a ciutadans corrents, que això sou, amb llibertat personal i amb responsabilitat personal».^[33] I insisteix: «La presència lleial i desinteressada en el terreny de la vida pública ofereix possibilitats immenses per fer el bé, per servir: els catòlics no poden —no podeu vosaltres, fills meus— desertar d'aquest camp, i deixar les tasques

polítics en mans de qui no coneix
o no practica la llei de Déu, o de qui
es mostra enemic de la seva Santa
Església». ^[34]_____

Seguint una llarga tradició de
filosofia política i de doctrina social,
els representants més eximis de la
qual són Plató, Aristòtil, sant Agustí i
sant Tomàs, Escrivà ofereix una
definició de l'activitat política:
«Política, en el sentit noble de la
paraula, no és sinó un servei per
aconseguir el bé comú de la Ciutat
terrenal. Però aquest bé té una
extensió molt gran i, per tant, és en el
terreny polític on es debaten i es
dicten lleis de gran importància, com
són les que concerneixen el
matrimoni, la família, l'escola, el
mínim necessari de propietat
privada, la dignitat —els drets i els
deures— de la persona humana». ^[35]_____

En els textos de filosofia política
clàssics és habitual trobar apartats

dedicats a les virtuts del governant. Són nombrosos els textos de sant Josepmaria en què recull una sèrie de consells per governar bé a fi d'aconseguir el bé comú. Per exemple, saber repartir responsabilitats, sense acaparar el poder en una sola persona (cf. *Solc*, 972); envoltar-se de persones doctes i rectes moralment, i no de mediocres per voler sobresortir (cf. *Solc*, 968); prendre les decisions escoltant els col·laboradors, per evitar visions unilaterals (cf. *Solc* 392); no jutjar ni parlar mai amb lleugeresa sobre persones o temes que el governant desconeix (cf. *Solc*, 397); tenir la convicció que qui governa no ho sap tot i ha d'aprendre dels altres (cf. *Solc*, 388).

En una carta datada el 1959 i adreçada als membres de l'Opus Dei, donava una sèrie d'indicacions que no obeïen a les seves idees polítiques personals, sinó a la doctrina social de

l'Església: «Quan hàgiu de participar en tasques de govern, poseu tot l'afany a dictar lleis justes, que puguin complir els ciutadans. El contrari és un abús de poder i un atemptat contra la llibertat de la gent: en deforma les consciències, a més, perquè —en aquests casos— tenen perfecte dret a deixar de complir aquestes lleis que només ho són de nom».^[36]_____

Al mateix temps, no n'hi havia prou a dictar bones lleis, sinó que calia fer partícips tots els ciutadans del bé comú, i en particular els més febles: «Respecteu la llibertat de tots els ciutadans, tenint en compte que el bé comú ha de ser participat per tots els membres de la comunitat. Doneu a tothom la possibilitat d'eleva la seva vida, sense humiliar-ne uns, per aixecar els altres; oferi, als més humils, horitzons oberts per al seu futur: la seguretat d'un treball retribuït i protegit, l'accés a la

igualtat de cultura, perquè això — que és just— portarà llum a les seves vides, canviarà el seu humor i els facilitarà la cerca de Déu i de realitats més altes».^[37]

[Torna a l'índex](#)

8. Compassió i acció

Una de les característiques més presents en la cultura contemporània és el rebuig de tota mena de discriminació. És quelcom molt positiu des d'una mirada cristiana, tot i que amb dolor comprovem que moltes vegades es continua discriminant diferents grups de persones, sobretot els més febles o els que tenen capacitats diferents. A aquests grups s'afegeixen els que consideren que hi ha veritats objectives, o els qui pensen que aquesta vida té sentit, o els que s'atreveixen a professar la seva fe públicament: no és estrany que

aquestes persones —molts dels lectors d'aquest llibre, suposo— siguin titllades de fonamentalistes, incapaces de dialogar amb qui pensa diferent o que constitueixen un perill per a la democràcia.

Fa poc, un document de la Santa Seu ha reafirmat la dignitat de tota persona: «Una dignitat infinita, que es fonamenta inalienablement en el seu propi ser, li correspon a cada persona humana, més enllà de tota circumstància i en qualsevol estat o situació en què es trobi. Aquest principi, plenament recognoscible fins i tot per la sola raó, fonamenta la primacia de la persona humana i la protecció dels seus drets».^[38]

A fi d'aclarir possibles malentesos sobre el terme *dignitat*, el document explica que se'n poden distingir quatre dimensions: *dignitat ontològica*, *dignitat moral*, *dignitat social* i *dignitat existencial*. La

primera dimensió és la més important. La *dignitat ontològica* «correspon a la persona com a tal pel mer fet d'existir i haver estat volguda, creada i estimada per Déu. Aquesta dignitat no es pot eliminar mai i es manté vàlida més enllà de tota circumstància en la qual es poden trobar els individus».^[39] La *dignitat moral* es refereix a l'exercici de la llibertat per part de la persona humana. Moltes vegades fem un mal ús de la llibertat, i en aquest cas ens comportem d'una manera “no digna” de la persona humana. «La història ens testifica que l'exercici de la llibertat contra la llei de l'amor revelada per l'Evangelí pot assolir cotes incalculables de mal infligit als altres. Quan això passa, ens trobem davant de persones que sembla que hagin perdut tot rastre d'humanitat, tot rastre de dignitat. Respecte a això, la distinció introduïda aquí ens ajuda a discernir amb precisió entre l'aspecte de la dignitat moral, que de

fet es pot “perdre”, i l’aspecte de la dignitat ontològica, que no es pot anul·lar mai. I és precisament pel que fa a aquesta última que s’ha de treballar amb totes les forces, perquè tots els que han fet el mal se’n puguin penedir i convertir-se». ^[40]_____

La *dignitat social* fa referència a les condicions de vida d’una persona. Es pot afirmar que hi ha vides “indignes”, perquè les seves circumstàncies socials no respecten la dignitat ontològica de què gaudeix tota persona. Parlar d’una “vida indigna” «no indica de cap manera un judici cap a la persona, al contrari, vol destacar el fet que la seva dignitat inalienable es contradiu per la situació en què es veu obligada a viure». ^[41]_____ Finalment, la *dignitat existencial*: «amb aquesta expressió ens referim a situacions de tipus existencial: per exemple, és el cas d’una persona que, fins i tot quan, aparentment, no li falta res del que

és essencial per viure, per diverses raons, li resulta difícil viure amb pau, amb alegria i amb esperança. En altres situacions, és la presència de malalties greus, de contextos familiars violents, de certes addiccions patològiques i altres malestars els que fan que algú experimenti la seva condició de vida com a “indigna” davant la percepció d’aquella dignitat ontològica que no pot ser enfosquida mai. Les distincions que s’introdueixen aquí, en tot cas, no fan més que recordar-nos el valor inalienable d’aquesta dignitat ontològica arrelada en l’ésser mateix de la persona humana i que subsisteix més enllà de tota circumstància». ^[42]

Sant Joan Pau II, des d’una perspectiva personalista, subratllava que «la persona és un ésser per a qui l’única dimensió adequada és l’amor». ^[43] I Francesc afegeix: «L’amor implica llavors quelcom més

que una sèrie d'accions benèfiques. Les accions brollen d'una unió que s'inclina més i més vers l'altre considerant-lo valuós, digne, grat i bell, més enllà de les aparences físiques o morals. L'amor a l'altre pel fet de ser qui és, ens mou a buscar el millor per a la seva vida. Només en el cultiu d'aquesta forma de relacionar-nos farem possibles l'amistat social que no exclou ningú i la fraternitat oberta a tothom».^[44]

Sant Josepmaria, seguint l'exemple de Jesucrist crucificat, deia que tot cristià havia d'obrir els braços de bat a bat, per abraçar totes les ànimes. Considerava que tota persona tenia un valor infinit, ja que «valem tota la sang de Crist». Utilitzant la terminologia del document que acabem d'esmentar, podem afirmar sense equivocar-nos que, tant en la seva vida com en la seva doctrina, vivia amb totes les seves conseqüències el respecte a la

dignitat de la persona humana en les seves quatre dimensions. Dignitat ontològica, que el portava a defensar la vida des del moment de la concepció fins a la mort natural, en un apostolat constant en un context cultural en què ja estava molt desenvolupada la mentalitat antivida; dignitat moral, que el portava a buscar el pecador per apropar-lo a les fonts de la gràcia, fins i tot arribant fins a les portes de l'infern; dignitat social, despertant les consciències de totes les persones de bona voluntat per promoure el desenvolupament de tothom, en especial dels més pobres, i assolir un nivell de vida d'acord amb la dignitat de fills de Déu, i, per últim, la dignitat existencial, per la seva preocupació constant per acompanyar les persones soles, consolar els malalts, predicar la pau familiar, etc.

A l'actitud personal de sant Josepmaria s'hi unien les seves

ànsies d'infondre en els seus fills espirituals i en totes les persones a qui arribava la seva predicació, la responsabilitat de col·laborar en la solució dels problemes socials. Si un primer pas és la “compassió” davant del feble, el pobre, el discriminat, el pas següent ha de ser l’“acció”: el cristià —i tota persona de bona voluntat— no es pot quedar de braços plegats davant les injustícies socials. El seu amor a Crist, a qui veia en els pobres, l’impulsava a buscar mitjans per revertir les situacions de pobresa i misèria de tantes persones als cinc continents. Considerava que, si la vida espiritual era autèntica, necessàriament havia de desembocar en la proximitat a les persones que pateixen. Si no fos així, cauria en una religiositat subjectivista, que enclouria una comoditat aliena a l’esperit de Crist.^[45] «Ningú no estima la justícia —escrivia en una homilia dedicada a sant Josep- si no estima de veure-la complida en relació amb els

altres. Com tampoc no és lícit de tancar-se en una religiositat còmoda, oblidant les necessitats dels altres. Qui desitja ésser just als ulls de Déu, s'esforça també per fer que la justícia s'esdevingui de fet entre els homes. I no tan sols pel bon motiu que no sigui injuriat el nom de Déu, sinó perquè ésser cristià significa aplegar totes les instàncies nobles que hi ha en tot quefer humà. Parafrasejant un text conegut de l'apòstol sant Joan, es pot dir que qui afirma que és just amb Déu però no ho és davant els altres homes, menteix: i la veritat no habita en ell». ^[46]

Respectant el pluralisme legítim que hi ha a l'hora de trobar les solucions tècniques per resoldre les emergències socials, no deixava de recordar a tothom que part central de l'Evangeli és la predilecció pels pobres i malalts, que han de gaudir dels mateixos drets dels altres homes. Sense mitges tintes, a mitjan

segle passat afirmava: «En aquests temps de confusió, no se sap el que és dreta, ni centre, ni esquerra, en el món polític ni en el social. Però si per esquerra s'entén aconseguir el benestar per als pobres, perquè tots puguin satisfer el dret de viure amb un mínim de comoditat, de treballar, d'estar ben assistits si es posen malalts, de distreure's, de tenir fills i poder-los educar, de ser vells i ser atesos, llavors jo estic més a l'esquerra que ningú. Naturalment, dins de la doctrina social de l'Església, i sense compromisos amb el marxisme o amb el materialisme ateu; ni amb la lluita de classes, anticristiana, perquè en aquestes coses no podem transigir».^[47]

Per a sant Josepmaria, hi ha exigències de justícia ineludibles, i s'han de buscar tots els mitjans idonis perquè es respectin. Al seu torn, en la seva visió social impregnada per l'amor de Crist,

considerava que amb la justícia sola no n'hi ha prou. «Convençeu-vos que únicament amb la justícia no resoldreu mai els grans problemes de la humanitat. Quan es fa justícia a seques, no us estranyeu si la gent se sent ferida: demana molt més la dignitat de l'home, que és fill de Déu. La caritat ha d'anar per dins i al costat, perquè ho dulcifica tot, ho deïfica: *Déu és amor* (...). Per arribar de l'estricta justícia a l'abundància de la caritat, cal recórrer tot un trajecte. I no són gaires els qui perseveren fins a la fi. N'hi ha que es conformen a acostar-se al llindar: prescindeixen de la justícia, i es limiten a una mica de beneficència, que qualifiquen de caritat. (...) La caritat, que és com una superació generosa de l'òrbita de la justícia, exigeix primer el compliment del deure: es comença pel que és just; es continua per allò que és més equitatiu (...); però per estimar cal molta finor, molta delicadesa, molt

de respecte, molta afabilitat: en un mot, seguir aquell consell de l'Apòstol: *“porteu els uns les càrregues dels altres, i així complireu la llei del Crist”*. Aleshores sí, ja vivim plenament la caritat, ja realitzem el manament de Jesús». ^[48]_____

Al llarg de la seva vida, el fundador de l'Opus Dei va encoratjar innumbrables iniciatives al servei dels més necessitats: instituts de formació professional, dispensaris mèdics, escoles agràries, centres de formació per a treballadores de la llar, etc. Al seu torn, no tenia una mentalitat “assistencialista”: calia posar en mans dels més necessitats els instruments necessaris perquè poguessin tirar endavant per ells mateixos, respectant la seva dignitat. Això implicava donar-los formació humana i professional, sense oblidar la formació espiritual, perquè llavors, com ara —és una denúncia del papa Francesc—, «la pitjor

discriminació que pateixen els pobres és la falta d'atenció espiritual».^[49] Ho deia el mateix sant Josepmaria: «Fills de la meva ànima, no oblideu —tanmateix— que la misèria més trista és la pobresa espiritual, la manca de la doctrina i de la participació en la vida de Crist».

[50]

També va impulsar universitats i escoles de negocis en què s'intenta fomentar la responsabilitat social i l'esperit de servei, per posar aquesta formació d'altura al servei del bé comú. Va intentar que les persones més educades i amb més possibilitats econòmiques afinessin la seva sensibilitat social, un producte no tant d'uns principis de filosofia política o econòmica com d'una mentalitat que s'adapta als sentiments del Cor de Crist: «Un home o una societat que no reaccioni davant les tribulacions o les injustícies, i que no s'esforci per

alleujar-les, no són un home o una societat a la mesura de l'amor del Cor de Crist. Els cristians —conservant sempre la més àmplia llibertat a l'hora d'estudiar i de dur a la pràctica les diverses solucions i, doncs, amb un lògic pluralisme—, han de coincidir en l'afany idèntic de servir la humanitat. Altrament, llur cristianisme no serà la Paraula i la Vida de Jesús: només serà una disfressa, una enganyifa de cara a Déu i de cara als homes».^[51]

No ens podem conformar a resoldre els problemes personals i familiars. Són prioritaris, però han de constituir la plataforma per llançar-nos “mar endins” a buscar tots els homes, a portar el missatge de Crist a cadascú i a cadascuna. «L'amor del Crist —escriu sant Pau— ens té agafats» (2 Co 5, 14). I l'amor implica entrega, sortir d'un mateix, do sincer de si mateix. Amb altres paraules, porta a complicar-nos la vida. A

Veneçuela, en una d'aquestes reunions multitudinàries que va mantenir amb tota mena de persones, contestant a una pregunta sobre l'educació dels fills en relació amb els béns materials, sant Josepmaria va assenyalar:

«Jo els passejaria una mica... per aquests barris que hi ha al voltant de la gran ciutat de Caracas. Els posaria la mà davant dels ulls, i després la trauria perquè veiessin les barraques, unes a sobre de les altres: i ja els has contestat! Que sàpiguen que els diners els han d'aprofitar bé; que l'han de saber administrar, de manera que tothom participi d'alguna manera dels béns de la terra. Perquè és molt fàcil dir: jo soc molt bo, si no s'ha passat cap necessitat. Un amic, home de molts diners, em deia una vegada: jo no sé si soc bo, perquè no he tingut mai la dona malalta, ni m'he trobat sense feina ni sense un cèntim; no he tingut

els meus fills debilitats per la fam, estant sense feina i sense ni un cèntim; no m'he trobat al mig del carrer, sense cap sostre... No sé si soc un home honrat: què hauria fet jo, si m'hagués passat tot això? Mireu, hem d'intentar que no li passi a ningú; cal habilitar la gent perquè, amb la seva feina, es pugui assegurar un benestar mínim, estar tranquil en la vellesa i en la malaltia, tenir cura de l'educació dels fills, i tantes altres coses necessàries. Res dels altres no ens pot deixar indiferents i, des del nostre lloc, hem d'intentar que es fomentin la caritat i la justícia».[52]

* * *

El cristià que, coherent amb l'Evangeli i ben format en la doctrina social, intenta influir en la comunitat, amb responsabilitat social, respecte a la llibertat dels altres, capacitat de diàleg, esperit de servei i compassió activa pels més

pobres, és un generador de canvis positius. Com els cercles concèntrics que produeix la pedra llançada a l'aigua, el seu influx arribarà fins als últims confins de la terra. Si hi ha molts cristians així, hi haurà raons per esperar en un món millor, amb més amor, comprensió, pau, perdó. No caiguem en la utopia, ja que la presència del mal sempre serà present fins a la fi dels temps. Però és responsabilitat nostra aportar la nostra contribució per fer més cristiana —i, en conseqüència, més humana— la convivència social.

Fa poques setmanes, vaig veure als prestatges d'una llibreria de Yaoundé, capital del Camerun, un llibre que es titulava així: *Le pire n'est pas encore arrivé* (El pitjor encara no ha arribat). Com a títol és poc entusiasmador. Amb les certeses que ens dona la fe, podem afirmar que, si som fidels a la nostra vocació de ciutadans cristians al mig del

món, el millor encara no ha arribat. Al mateix temps, tot depèn de Déu i de la nostra correspondència lliure i responsable a la gràcia divina.

[Torna a l'índex](#)

.....

[1] Cf. Ch. DICKENS, *Casa desolada*, Montesinos, Madrid 2018.

[2] *Carta* núm. 3, 46a, a: *Cartes I*, Edició crítica i anotada per Luis Cano, Rialp, Madrid 2020.

[3] *Carta* núm. 3, 29b, a: ibídem.

[4] *Carta* núm. 3, 45b, a: ibídem.

[5] FRANCESC, Encíclica *Fratelli tutti*, 3.X.2020, núm. 86.

[6] *Carta* núm. 3, 46c, a: *Cartes I*, cit.

[7] FRANCESC, *Fratelli tutti*, núm. 67.

[8] Carta, 15.X.1948, núm. 28.

[9] F. OCÁRIZ, Conferència “Agrandar el corazón”, 22 de gener del 2023.

[10] *Amics de Déu*, núm. 32

[11] *Converses*, núm. 53

[12] *Solc*, núm. 313

[13] Article “Las riquezas de la fe”, *ABC*, 2.XI.1969

[14] *Converses*, núm. 117

[15] “Las riquezas de la fe”, *ABC* 2.XI. 1969

[16] Cf. A. RODRÍGUEZ LUÑO, La formazione della coscienza in materia sociale e politica secondo gli insegnamenti del beato Josemaría Escrivá, a Romana, gener-juny del 1991, 162-181

[17] *Solc*, núm. 275.

[18] *Carta* núm. 4, 3a, a: *Cartes I*, cit.

[19] *Ibídem*, núm. 3c.

[20] *Ibídem*, núm. 4c.

[21] *Ibídem*, núm. 6d.

[22] *Ibídem*, núm. 8c.

[23] *Ibídem*, núm. 11a.

[24] *Ibídem*, núm. 12a.

[25] *Ibídem*, núm. 12e i 12d.

[26] *Ibídem*, núm. 13e.

[27] *Ibídem*, núm. 24b, 24c i 24d.

[28] Notes d'una reunió familiar, 15.VI. 1974 (Arxiu General de la Prelatura, d'ara endavant AGP, biblioteca, PO4, vol. II, 482).

[29] *Carta* núm. 3, 26b.

[30] *Carta* núm. 8, 1b, a: *Cartes II*,
edició crítica i anotada, preparada
per Luis Cano, Rialp, Madrid 2022.

[31] *Ibídem*, núm. 37d.

[32] *Ibídem*, núm. 38a.

[33] *Ibidem*, núm.40e.

[34] *Ibídem*, núm. 41a.

[35] *Ibídem*, núm. 42a.

[36] *Carta* núm. 29, 52, a
www.escriva.org.

[37] *Ibídem*.

[38] Dicasteri per a la doctrina de la fe,
*Declaració Dignitas infinita sobre la
dignitat humana*, 8.IV.2024, núm. 1

[39] *Ibídem*, núm. 7.

[40] *Ibídem*.

[41] *Ibídem*, núm. 8.

[42] Ibídem.

JOAN PAU II, *Cruzando el umbral de la esperanza*, Plaza y Janés, Barcelona 1994, p. 199.

[44] FRANCESC, *Fratelli tutti*, núm. 94.

[45] Cf. SCHLAG, M., veu *Promoción y desarrollo*, en el *Diccionario...*, cit., 1026.

[46] *És Crist que passa*, núm. 52.

[47] Instrucció, V.1935/14.IX.1950, nota 146.

[48] *Amics de Déu*, núm. 172-173

[49] FRANCESC, *Evangelii gaudium*, núm. 200.

[50] *Carta* núm. 29, 52.

[51] *És Crist que passa*, núm. 167.

^[52] Notes d'una reunió familiar, 9.II. 1975 (AGP, Biblioteca, P04, 1975, vol. III, 83-84).

Mariano Fazio

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca-ad/article/el-
missatge-i-llegat-social-de-sant-
josepmaria-a-50-anys-del-seu-pas-per-
lamerica-llatina/](https://dev.opusdei.org/ca-ad/article/el-missatge-i-llegat-social-de-sant-josepmaria-a-50-anys-del-seu-pas-per-lamerica-llatina/) (07/08/2025)